

travelbook

Czarnogóra

Bezdroża

ERGO
HESTIA

Tekst: Draginja Nadaždin, Maciej Niedźwiecki, Krzysztof Bzowski

Redaktor prowadzący: Maciej Żemojtel

Aktualizacja: Maciej Żemojtel

Redakcja: Maciej Żemojtel

Projekt graficzny i skład: Sabina Suchy

Zdjęcia: shutterstock.com, stock.adobe.com

Źródło pochodzenia danych kartograficznych: OpenStreetMap.org

Okladka: materiały graficzne zostały wykorzystane za zgodą iStockphoto.com

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autor oraz wydawca dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autor oraz wydawca nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Helion S.A.

ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice

tel.: 32 2309863

e-mail: bezdroza@bezdroza.pl

www: bezdroza.pl (księgarnia internetowa, katalog książek)

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres:

bezdroza.pl/user/opinie/becz4

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Wydanie IV

ISBN: 978-83-289-1804-7

Copyright © Helion S.A., 2025

SPIS TREŚCI

■ ATRAKCJE

CZARNOGÓRY 5

■ INFORMACJE

KRAJOZNAWCZE 17

Refleksje nad mapą 18

Primorje 19

Dolina środkowej

Czarnogóry 19

Brda – wysokie góry 20

Czarnogórski kras 22

Spotkania z naturą 24

Przyroda 24

Ochrona dziedzictwa

przyrodniczego 25

Ludzie, język, historia 27

Społeczeństwo 27

Język 34

Religia 35

Dzieje Czarnogóry 39

Kraj oczami jego mieszkańców 44

Miejsce w kulturze 47

Architektura 47

Tradycyjne instrumenty 47

Muzyka i taniec 48

Smaki i smakołyki 50

Wino i rakija 51

■ INTERIOR 53

Podgorica 55

Stara Varoš 56

Inne ciekawe miejsca 58

Ruiny Duklji 59

Kanion Moračy 60

Cetinje 62

Monaster i dwór władcy 64

Muzeum Króla Mikołaja

i Muzeum Etnograficzne 66

Muzeum Historyczne

i Muzeum Sztuki 66

Cerkiew Wołoska 67

Dawne ambasady 67

Droga Cetinje – Kotor 68

Góry Lovćen 71

Park Narodowy Lovćen 71

Wycieczka na Jezerski vrh 73

Jezioro Szkołerskie 75

Vranjina 76

Virpazar 76

Žabljak 77

Rijeka Crnojevića 77

Wyspy 78

Fauna Jeziora Szkołerskiego ... 81

Monaster Ostrog 82

Monaster Morača 84

Kanion Tary 86

Góry Durmitor 88

Topografia 88

Przyroda 89

Turystyka w Durmitorze 90

Noclegi na terenie

parku narodowego 92

Kanion Pivy 93

Ekologiczny Durmitor 94

Plav 96

Meczet Królewski 97

Meczet Sultanija 97

Meczet Redžepagicia 98

Wieża Redžepagicia 98

Domy obronne 99

Meczet Ferovicia 100

Gusinje 100

Góry Czarnogóry 103

Źródła Alego Paszy 104

Cerkiew w Brezowejicach 104

Sandžak 105

Kup książkę

Poleć książkę

Monaster Đurđevi stupovi.....	105	Kotor	124	■ WYBRZEŻE ADRIATYKU ...	139	Bar	155
Meczet w Petnjicy.....	106	Brama Morska.....	125	Budva	140	Centrum miasta.....	155
Rožaje	106	Trg od oružja	126	Stare miasto.....	142	Plaže	156
Meczet w Pljevlji	108	Kościół św. Michała	127	Monaster Podmaine.....	143	Stary Bar	157
■ BOKA KOTORSKA.....	109	Trg Sv. Tripuna	127	Plaže miejskie.....	144	Ulcinj	160
Herceg Novi.....	112	Katedra św. Tryfuna.....	127	Plaže w okolicy Budvy.....	146	Piraci ulcinjscy	163
Stare Miasto	112	Twierdza św. Jana	129	Sveti Stefan	148	Dolne miasto	164
Fortece miejskie.....	113	Kościół Najświętszej Marii Panny.....	130	Petrovac na moru	150	Plaže	164
Dzielnica Topla	114	Trg Sv. Luke.....	131	Perazicia Do	150	■ INFORMACJE	
Monaster Savina.....	117	Muzeum Pomorskie	131	Monater Reževići.....	151	PRAKTYCZNE	165
Perast	119	Kościół św. Klary	132	Monaster Gradište.....	152	Przed wyjazdem.....	166
Spacer po miasteczku.....	119	Dobrota	133	Sutomore	152	Dojazd	168
Prom Kamenari–Lepetane.....	120	Prčanj	134	Twierdza Haj-Nehaj	154	Na miejscu	170
Wyspy Boki Kotorskiej.....	123	Półwysep Luštica	136	Čanj	154	Informacje A–Z	173

Kup książkę

Poleć książkę

ATRAKCJE

Czarnogóry

Kanion Moraćy

Głęboki kanion, przyprawiający o zawrót głowy i ciarki na plecach zarówno kierowców przejeżdżających szosą zbudowaną na jego dnie, jak i podróżnych pokonujących go pociągiem linią poprowadzoną śmiało kilkaset metrów wyżej.

➡ Zob. s. 60

Cetinje

Dawna stolica kraju i ośrodek życia duchowego Czarnogórców. Zobaczmy tu dwór władcy, monaster będący „czarnogórską Częstochową”, zabytkowe ambasady dawnych mocarstw oraz kilka ciekawych muzeów. ➡ Zob. s. 62

Jaskinia Lipska

Jaskinia z labiryntem „śpiewających” korytarzy i sal z baśniową szatą naciekową. Trzecia co do wielkości w Czarnogórze i jako jedyna udostępniona do zwiedzania. ➡ Zob. s. 68

Kup książkę

Poleć książkę

Cetinje

Miasto Cetinje (Цетиње) powstało w kra-
sowej dolinie (*polje*) u podnóża masywu
Lovćen. Swą nazwę wzięło od przepływa-
jącej przez dolinę (i pod jej powierzchnią)
rzeki Cetina. Obecnie dawna stolica pań-
stwa czarnogórskiego liczy wraz z sąsia-
dującymi wsiami ok. 15 tys. mieszkańców.
Charakter położonego zaledwie 32 km
od morza Cetinja jest zupełnie odmien-
ny: kiedy mieszkańcy Budvy korzystają
ze słońca, w Cetinju zalega śnieg. Mia-
sto przypomina, choćby ze względu na
układ – niskie, najczęściej parterowe
domki, porozrzucane tu i ówdzie „pa-
łace” i budynki ambasad XIX-wiecznych
mocarstw – prowincjonalne, wschodnio-
europejskie miasteczko. Miasto było i na-
dal jest ważnym, jeśli nie najważniejszym,
ośrodkiem życia duchowego Czarnogór-
ców. Tu właśnie tradycje państwowości
są najbardziej żywe, a najstarsi mieszkań-
cy pamiętają jeszcze czasy króla Mikołaja.
Dlatego niezmiennie Cetinje pozostaje
„gniazdem” ugrupowań narodowych,

które podczas licznych w ostatnich latach
wyborów otrzymują znaczne poparcie.

Historia starej stolicy Czarnogóry roz-
poczyna się w 1482 r. Wówczas to Ivan
Crnojević, głowa rodu Crnojevićów, ucie-
kając przed najazdem tureckim, przeniósł
gniazdo rodowe z Żabljaka nad Jeziorem
Szkoderskim najpierw do Rijeki Crnoje-
vića, a następnie pod górę Lovćen, gdzie
już wcześniej znajdowała się Vlaška crkva
zbudowana w 1450 r. Obok niej Ivan Crno-
jević umiejscowił swój dwór i monaster.
Dla Cetinja okres stagnacji rozpoczął się
w 1499 r., czyli w momencie, gdy Turcy
podbili Czarnogórę, a kraj utracił nie-
podległość. Turcy kilkakrotnie najeżdżali
Cetinje, ale nigdy nie pozostali tutaj na
dłużej. Właściwie po 1499 r. ta część kraju,
czyli tzw. Stara Czarnogóra, była jedyną
wolną jego częścią. Mimo stołecznego
charakteru jeszcze na początku XIX w.
Cetinje było tylko większą wsią, złożoną
z klasztoru i kilkudziesięciu chat z nie-
ociosanego kamienia pokrytych strzechą.

Ponowny rozwój, a właściwie urbani-
zacja Cetinja przypada dopiero na czasy
Piotra Petrovića-Njegoša, który zaczął
budować bardziej reprezentacyjne bu-
dynki. Kolejny okres, w którym miasto
ulega znaczącym przeobrażeniom, to
lata 1878 (kongres berliński) – 1914
(I wojna światowa). Cetinje było pod-
ówczas stolicą najmniejszego państwa
w Europie, rządzonego przez księcia
(a od 1910 r. króla) Mikołaja I, w której
inne państwa zaczęły stawiać budynki

swoich poselstw. Zresztą budynki te
stoją nadal, a Czarnogórcy z dumą pod-
kreślają, że być może Czarnogóra nie
była państwem tak ważnym, jak Turcja,
Austro-Węgry, Rosja czy Francja, ale na
pewno z nimi równorzędnym. Po II woj-
nie światowej, gdy stolicą Czarnogóry
została Podgorica (Titograd), rozwój mia-
sta został zahamowany. Ma to również
swoje dobre strony. Wyobraźmy sobie
w tym miejscu socrealistyczne budynki
albo kapitalistyczne biurowce. Cetinje

IVAN CRNOJEVIĆ (1465–90)

Syn i następca Stefana Crnojevića, gospodar średniowiecznej Zety oraz założyciel
Cetinja. Początkowo siedzibą rodu Crnojevićów był Żabljak nad Jeziorem Szkoderskim,
ale po zdobyciu w 1468 r. Albanii przez Turków Ivan Crnojević musiał opuścić swe
gniazdo rodowe przyłączone do Sandżaku szkoderskiego. Mimo że w 1481 r. Ivanowi
Crnojevićowi udało się odzyskać Czarnogórę, został on lennikiem sułtana Bajazyda II.
Świadectwem poddaństwa było oddanie mu jako zakładnika syna Staniša, który po
przyjęciu islamu otrzymał imię Skender. Ivan Crnojević utrzymywał dobre stosunki
zarówno z sułtanem, jak i z Wenecją. W 1482 r. przeniósł rodzinne gniazdo wysoko
w góry, pod Lovćen. Dolina (*polje*) otoczona skalistymi górami świetnie się do tego
nadawała. Wybudował tam „pałac”, a w 1483 r. monaster, zwany później monasterem
Crnojevića. W monasterze za czasów Jerzego (Đurađa) Crnojevića, następcy Ivana,
zaczęła funkcjonować drukarnia, w której drukowano cyrylicą księgi liturgiczne (*bo-
goslužbene knjige*).

Kup książkę

Poleć książkę

■ Monaster cetinjski

leży wszak w bezpośrednim sąsiedztwie Parku Narodowego Lovćen!

■ MONASTER I DWÓR WŁADYKI

Monaster cetinjski (Cetinjski manastir), centrum duchowe Czarnogórców oraz była siedziba władcy, leży u stóp wzgórza Orlov Krš, w miejscu, gdzie prawdopodobnie stał dwór Ivana Crnojevića. W cerkwi monasteru znajdują się groby znaczących postaci z rodu Petrovićów-Njegošów: gospodarza Czarnogóry księcia Danyła Petrovića (1826–60) i wielkiego wojewody Mirka Petrovića (1820–67), ojca króla Mikołaja. W północnej części cerkwi, przy ścianie skalnej jest cła św. Piotra z relikwiami św. Piotra Cetyńskiego (Piotra I Petrovića-Njegoša). Według tradycji umieszczono tam rękę św. Jana Chrzciela. Monaster był kilkakrotnie niszczone przez Turków. W 1692 r. podczas wojny Ligi Świętej z Turcją mnisi sami podłożyli proch i po wkroczeniu Osmanów wysadzili budynek w powietrze. W 1712 r., podczas wojny rosyjsko-tureckiej oraz w latach 1785 i 1796, w czasie najazdów paszy skadarskiego na

Czarnogórę Turcy doszczętnie rujnowali dopiero co odbudowywaną siedzibę czarnogórskich władcy. W efekcie z budynku wzniesionego pierwotnie przez Ivana Crnojevića w XV w. pozostały jedynie niewielkie fragmenty. Ostatnia przebudowa monasteru miała miejsce w latach 20. XX w.

Muzeum cerkiewne znajduje się przy monasterze, w dwupiętrowych budynkach – konakach – w południowej części kompleksu. W jednym z nich, tzw. konaku Njegoša mieści się bogaty skarb

■ ORLOV KRŠ

Wzgórze, na którego szczycie znajduje się **grób Danyła I** (1677–1735), założyciela dynastii Petrovićów-Njegošów, ze wspartą na czterech kolumnach kopułą, jest ulubionym miejscem spacerowym mieszkańców Cetinja. Na szczyt wzgórza można dojść asfaltową drogą biegnącą na południe obok cetinjskiego monasteru, a nieco dalej na skraju lasu odbijającą w prawo do góry. Rozpościera się stąd fantastyczny widok na miasto i mauzoleum Piotra Petrovića-Njegoša na szczycie Jezerskiego vrhu.

zabytkami czarnogórskiego piśmiennictwa z XV i XVII w., ikonami, przedmiotami liturgicznymi – relikwiarzami, ornatami, kielichami. Tutaj przechowywany jest m.in. egzemplarz najstarszej drukowanej (cyrylicą) księgi Stowian południowych *Oktoih* z 1493 r. Do muzeum można wejść, gdy zbierze się co najmniej pięć osób (2,5 EUR).

Dwór władcy – Biljarda, powstał w 1838 r. Nazwa skromnej rezydencji pochodzi od pierwszego bilardu sprowadzonego z Europy. Obecnie znajduje się tu **Muzeum Njegoša**, a w nim pamiątki po wielkim poecie: meble, biblioteka i inne przedmioty związane z jego życiem i twórczością. Właśnie tutaj władca napisał *Górski wieniec*, poemat epicki uważany za największe dzieło literatury czarnogórskiej, a przez niektórych – nawet jugosłowiańskiej. Do budynku dobudowany jest przeszklony pawilon, w którym wystawiono ogromną makietę – relief całej

■ TWIERDZA TABLJA

Forteca (Tvrdjava Tablja) wznosiła się nad monasterem. W niej to właśnie Czarnogórcy zawieszali głowy zabitych Turków – i to aż do połowy XIX w.! Stojąca w tym miejscu niewielka dzwonnica to jednak tylko symboliczna pozostałość zburzonej w 1938 r. dużej, cylindrycznej baszty.

Czarnogóry (dodatkowo 1 EUR). Został on wykonany przez wojskowych austro-węgierskich w 1916 r. na betonowej podstawie w skali 1:10 000, według wojskowych map topograficznych.

Dopełniającą kompleks monasteru i dworu **cerkiew Na Ćipurze** (Crkva na Ćipuru) jest otoczona przez pozostałości starszej budowli. Na przedniej fasadzie świątyni wisi tablica pamiątkowa z napisem: „Tę świętą cerkiew Narodzin Bogurodzicy zbudował i ufundował błogosławiony Władca Książę Czarnogórski

■ Cerkiew Na Ćipurze

Kup książkę

Poleć książkę

Kanion Tary

Tara jest najdłuższą rzeką Czarnogóry – liczy 149 km. Powstały w wyniku erozji rzecznej i denudacji kanion Tary rozciąga się na 80-kilometrowym odcinku między miejscowościami Bistrica (ok. 10 km na zachód od Mojkovaca) i Šćepan Polje, przy granicy z Bośnią i Hercegowiną. Jest najgłębszym kanionem w Europie (choć są też inni kandydaci do tego tytułu) i, jak twierdzą Czarnogórcy, drugim co do głębokości na świecie (po amerykańskim kanionie Colorado, ale tak naprawdę daleko im do rekordzisty, kanionu Colca w Peru) – jego głębokość sięga 1250 m. Najgłębszy odcinek znajduje się na wysokości szczytu Veliki Štuoc (2104 m n.p.m.), na północ od wsi Tepca w północnej części Durmitoru, który wznosi się dokładnie 1560 m ponad Tarą. Obie strony kanionu tworzą ściany skalne, a rzeka – kaskady, baseny i wiry. W niektórych miejscach ściany kanionu porastają lasy iglaste, a gdzieś indziej rosną samotne sosny. Występuje tu również cis, uważany powszechnie przez tutejszą ludność za

drzewo święte. Miejscowi wyrabiają z niego m.in. krzyże i amulety.

Ogromną atrakcją jest **splyw Tarą**. Najczęstszym miejscem startu spływów (głównie na pontonach, możliwa też opcja kajakowa), dostarczających niezapomnianych wrażeń, jest tzw. Splavište (Šljivansko), ok. 2 km na południowy wschód od mostu w Đurđevića Tara. Krótsze spływy zaczynają się w miejscu zwanym Brštanovica, nieco ponad 10 km od granicy z BiH. Ale można też rozpocząć spływ w Kolašinie – mamy wtedy do pokonania najdłuższy odcinek. Końcowym przystankiem jest Šćepan Polje. Po drodze mija się słynny **most na Tarze** w osadzie **ĐURĐEVIĆA TARA**, liczne progi i inne przeszkody na rzece. Spływy organizują liczne biura turystyczne, organizatorzy spływów zapewniają dojazd samochodem do miejsca ich rozpoczęcia i zakończenia. W każdej większej miejscowości w okolicy można znaleźć oferty spływów. Organizuje je np. Eco Tours z Kolašina, (<https://www.eco-tours.co.me>). Sezon spływów trwa od

Kup książkę

Poleć książkę

PROGRAM PARTNERSKI

— GRUPY HELION —

1. ZAREJESTRUJ SIĘ
2. PREZENTUJ KSIĄŻKI
3. ZBIERAJ PROWIZJĘ

Zmień swoją stronę WWW w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!
<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA
Helion

Travelbook to Twój niezastąpiony towarzysz podróży. Wskaże Ci najważniejsze atrakcje, podpowie, czego szukać poza głównymi szlakami, i wprowadzi w świat miejscowych obyczajów. Znajdziesz w nim opisy najciekawszych regionów i miast, a sprawdzone informacje praktyczne umożliwią staranne zaplanowanie podróży.

Czarnogóra

Czarnogóra, kraj mniejszy od województwa małopolskiego, szczyli się swoim niewiarygodnym zróżnicowaniem. Miłośnicy kąpieli znajdą tu słoneczne plaże, żądni wrażeń poczuć adrenalinę podczas raftingu kanionem Tary, wędrowcy „zagubią się” w dzikich górach, ciekawi kultury odwiedzą cerkwie i meczety. Każdy zakątek kryje tajemnice minionych wieków – ślady panowania Turków, Wenecjan, Hiszpanów... Twierdze, średnio-wieczne lochy i monastery wabią chłodem wnętrza, a restauracje kuszą daniami bałkańskiej kuchni.

Adriatyk i Boka Kotorska

Dzikie **góry** i głębokie kaniony

Monastery i meczety

Tajemnicze **twierdze**

Kuchnia bałkańska

Sprawdź najnowsze promocje:
 ● <http://bezdroza.pl/promocje>
 Przewodniki najchętniej czytane:
 ● <http://bezdroza.pl/bestsellery>
 Zamów informator podróżniczy:
 ● <http://bezdroza.pl/newsletter>

ebook dostępny na:
ebookpoint

ISBN 978-83-289-1804-7

9 788328 918047

Cena: 39,90 zł

Księgarnia internetowa:
bezdroza.pl